

Харківський національний університет внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС УКРАЇНИ

Навчальний посібник

Видавництво

Харківського національного університету внутрішніх справ
Харків 2008

ББК 67.9(4УКР)301я73

А31

Рекомендовано до друку

Вченою радою

*Харківського національного університету внутрішніх справ,
протокол №4 від 25.04.2008 р.*

Рецензенти:

Тищенко М. М. – доктор юридичних наук, професор

Рябченко О. П. – доктор юридичних наук, професор

Автори:

Пономаренко Г. О. (Гл. 7), Комзюк А. Т. (Гл. 1), Бевзенко В. М. (Гл. 5), Джагупов Г. В. (Гл. 2), Мельник Р. С. (Гл. 3), Небрат О. О. (Гл. 9), Панова І. В. (Гл. 4), Салманова О. Ю. (Гл. 8), Юшкевич О. Г. (Гл. 6), Яценко В. П. (Гл. 10), Чуйков А. Ю. (Гл. 4)

А 31 Адміністративний процес України: [Навчальний посібник / Пономаренко Г. О., Комзюк А. Т., Бевзенко В. М. та ін.]; За заг. ред. А. Т. Комзюка. – Х.: Вид-во Харківського нац. ун-ту внутр. справ, 2008. – 212 с.

У посібнику на основі аналізу чинного національного законодавства та здобутків процесуально-правової науки розкриваються основні поняття, зміст, особливості та правове регулювання адміністративного процесу. Проаналізовано закономірності становлення та розвитку вітчизняного інституту адміністративної юстиції, сутність та систему правових інститутів адміністративного процесуального права. Визначено та розкрито зміст стадій адміністративного процесу, їх особливості.

Видання розраховане на курсантів, студентів та слухачів вищих навчальних закладів юридичного профілю.

ББК 67.9(4УКР)301я73

© Пономаренко Г. О., Комзюк А. Т., Бевзенко В. М. та ін., 2008

© Харківський національний університет

внутрішніх справ, 2008

© А. С. Тяпкін, Р. А. Артеменко, дизайн обкладинки, 2008

Зміст

ПЕРЕДМОВА	6
------------------	---

ГЛАВА 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ

§ 1. Поняття та ознаки адміністративної юстиції	7
§ 2. Поняття та сутність адміністративного процесу	8
§ 3. Провадження та стадії адміністративного процесу	11
§ 4. Поняття та види принципів адміністративного процесу	13
§ 5. Джерела адміністративного процесу	15
§ 6. Поняття, предмет, метод та система адміністративного процесуального права	16

ГЛАВА 2. СТРУКТУРНА ПОБУДОВА АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

§ 1. Поняття, види та склад адміністративного суду	23
§ 2. Підвідомчість справ адміністративної юрисдикції	26
§ 3. Підсудність справ адміністративної юрисдикції: поняття, види та наслідки недотримання	29
§ 4. Процесуальний порядок та підстави передачі адміністративної справи з одного суду до іншого	36

ГЛАВА 3. УЧАСНИКИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ

§ 1. Поняття, види та права учасників у адміністративному процесі	38
§ 2. Сторони, треті особи, представники сторін та третіх осіб у адміністративному процесі	40
§ 3. Повноваження секретаря судового засідання, судового розпорядника та перекладача	49
§ 4. Свідок, експерт, спеціаліст в адміністративному процесі	50

§ 5. Участь у адміністративному процесі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб	52
---	----

ГЛАВА 4. ПОЗОВ У АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

§ 1. Поняття адміністративного позову, його ознаки та елементи	55
§ 2. Форма та зміст адміністративного позову	58
§ 3. Заходи щодо забезпечення адміністративного позову: підстави та порядок	65
§ 4. Судові витрати та строки в адміністративному процесі	68

ГЛАВА 5. ДОКАЗУВАННЯ І ДОКАЗИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

§ 1. Сутність та зміст доказування у адміністративному процесі	76
§ 2. Характеристика і види доказів	79
§ 3. Засоби доказування у адміністративному процесі: види та особливості	82
§ 4. Забезпечення доказів у адміністративному процесі	85

ГЛАВА 6. ПОРУШЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНІЙ СПРАВІ

§ 1. Порядок відкриття провадження в адміністративній справі	86
§ 2. Підготовче провадження	90
§ 3. Попереднє судове засідання. Завершення підготовчого провадження	95
§ 4. Судові виклики і повідомлення	99

ГЛАВА 7. СУДОВИЙ РОЗГЛЯД АДМІНІСТРАТИВНОЇ СПРАВИ

§ 1. Поняття стадії судового розгляду адміністративної справи та її особливості	103
§ 2. Етапи судового розгляду адміністративної справи	107
§ 3. Поняття та види заходів процесуального примусу в адміністративному процесі	116
§ 4. Процесуальні перешкоди судового розгляду адміністративної справи	120

§ 5. Судові рішення в адміністративному процесі: види, вимоги, зміст та процесуальний порядок ухвалення	124
§ 6. Деякі процесуальні особливості та наслідки постановлення судового рішення	138

ГЛАВА 8. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ

§ 1. Апеляційне провадження	141
§ 2. Касаційне провадження	150
§ 3. Підстави та зміст перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами	160
§ 4. Перегляд судових рішень за винятковими обставинами	165

ГЛАВА 9. ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ

§ 1. Сутність та правові засади виконавчого провадження	168
§ 2. Процесуальні аспекти виконання судових рішень в адміністративних справах	170
§ 3. Учасники виконавчого провадження	176
§ 4. Стадії виконавчого провадження	180

ГЛАВА 10. ПРОВАДЖЕННЯ З ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ

§ 1. Загальна характеристика проваджень з окремих категорій адміністративних справ	187
§ 2. Особливості провадження у адміністративних справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єктів владних повноважень	191
§ 3. Особливості провадження у адміністративних справах, пов'язаних із здійсненням виборчих прав	196
§ 4. Провадження по адміністративним справам, які виникають із інших публічно-правових відносин, підвідомчих адміністративним судам	208

ПЕРЕДМОВА

Із набуттям чинності Закону України «Про судоустрій України» та Кодексу адміністративного судочинства України на законодавчому рівні було закріплено національний інститут адміністративної юстиції. Формування адміністративної юстиції в Україні відбувалося у складних соціально-економічних, ідеологічних, національних, історичних, правових, політичних умовах. Тому не дивно, що вітчизняна адміністративна юстиція нині є одним із нових правових інститутів, щодо якого ведуться постійні наукові пошуки і тривають наукові дискусії з приводу його змісту та галузевої належності.

Процес становлення національної адміністративної юстиції умовно можна поділити на чотири основні періоди: 1) адміністративна юстиція на Українських землях доби Російської та Австро-Угорської імперій; 2) адміністративна юстиція часів формування Української державності (1917–1920 роки – період Центральної Ради, Гетьманату та Української Народної Республіки); 3) адміністративна юстиція України часів її перебування у складі СРСР (1920–1990 роки); 4) новітня адміністративна юстиція України. Зазначені періоди характеризуються прийняттям низки нормативно-правових актів, які в різній мірі визначали питання про організацію системи адміністративно-судових установ.

Спочатку цей правовий інститут виник та розвивався у межах науки адміністративного права, однак останнім часом все частіше науковці доходять висновку про абсолютну самостійність такої нової процесуальної галузі права як адміністративне процесуальне право, яке і є правовою основою адміністративної юстиції, та формування нових знань та положень науки адміністративного процесу.

В посібнику на основі аналізу чинного національного законодавства та здобутків процесуально-правової науки розкриваються основні поняття, особливості та правове регулювання адміністративного процесу, порядок розгляду та вирішення адміністративними судами публічно-правових спорів.

Пономаренко Ганна Олександрівна, д-р юрид. наук
Комзюк Анатолій Трохимович, д-р юрид. наук, проф.
Бевзенко Володимир Михайлович, канд. юрид. наук, доцент
Джагунов Григорій Володимирович, канд. юрид. наук, доцент
Мельник Роман Сергійович, канд. юрид. наук, ст. наук. співр.
Небрат Олена Олександрівна, канд. юрид. наук
Панова Ірина Вікторівна, канд. юрид. наук
Салманова Олена Юрійівна, канд. юрид. наук
Юшкевич Олена Генадіївна, канд. юрид. наук
Яценко Валентина Петрівна, канд. юрид. наук
Чуйков Андрій Юрійович, викладач

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС УКРАЇНИ

Навчальний посібник

За загальною редакцією А. Т. Комзюка

Комп'ютерна верстка А. С. Тяпкін, О. Ф. Півень

Підп. до друку 25.11.2008. Формат 60x84¹/₁₆. Друк трафарет.
Папір офсет. Ум. друк. арк. 12,2. Обл.-вид. арк. 11,4. Наклад 500 прим.

Видавництво
Харківського національного університету внутрішніх справ
61080, Харків, пр-т 50-річчя СРСР, 27

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державну реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів
видавничої продукції
ДК № 3087 від 22.01.2008 р.